liekanų neaptikta. Šios struktūros interpretacija neaiški. Neatmestina galimybė, kad tai – ne antropogeninės kilmės dėmė (XIII–XIV a. medžio kelmas?). Pagal stratigrafiją ir radiokarboninio datavimo duomenis ši dėmė nepriklauso XVI–XVII a. laikotarpio kultūriniam sluoksniui ir nėra su juo susijusi. Tai gali būti akmens amžiaus laikotarpio objektas, į kurį atsitiktinai pakliuvo XVI–XVII a. keramikos šukė, o anglis yra vėliau degusio miško liekana.

Senąją Pamerkių kaimavietės vietą siūlyta įtraukti į KVR. Neatmestina tikimybė, kad Pamerkių kaime tirtų šurfų aplinkoje galima rasti ir nesuardytų akmens amžiaus struktūrų.

The Pamerkiai Village Site

In 2023, a research excavation took place at the site of the Pamerkiai village (Varėna district, S Lithuania), consisting of 8 test pits (Fig. 1), which revealed evidence of a village inhabited in the 16th–17th centuries (Fig. 2). Test pits 4 and 8 yielded some 15th-century artefacts that predate the occupation period. The uppermost level of the cultural layer at the site had been disturbed by ploughing (test pits 1–4, 7–8; Figs. 3, 5), but some of it survived at greater depths (test pits 2, 4, and 5). Several features were identified, the most outstanding of which was a cluster of industrial ceramic vessel fragments in test pit 4, dated to the 16th–17th centuries (Fig. 4).

Varying quantities of flint finds were also recorded (Fig. 6). They indicate that occupation at the site spanned several periods during the Stone Age. More than one campsite or settlement could have existed, but the majority of the Stone Age horizon was heavily disturbed during the medieval occupation period. Only a single feature – feature 1 in test pit 5 (Fig. 7) – could possibly be associated with the earliest phase of settlement.

Roma Songailaitė

Obelių dvarvietė

2023 m. buvo tęsiami archeologiniai tyrimai Obeliuose (Rokiškio r., Obelių sen.), pradėti dar 2020–2021 m. 2023 m. birželio–spalio mėnesiais Obelių bendruomenės centro ir RKM Laisvės kovų istorijos muziejaus Obeliuose iniciatyva archeologiniai tyrimai buvo vykdomi Obelių buvusios dvaro sodybos teritorijoje (UK 563), kurioje saugomi arklidė (UK 36185) ir kumetynas (UK 36186).

Rokiškio rajone esantys Obeliai pirmą kartą paminėti 1519 m. lapkričio 13 d. byloje. Iš jos sužinoma, kad valda priklausė didžiajam kunigaikščiui. XVI–XVIII a. inventoriuose minima, kad Obelių dvaro valdytojais buvo garsios LDK giminės Masalskiai, Giedraičiai, Bialozorai, o savininkais – Tiškevičiai, Petkevičiai. XIX a. II pusėje dvaras priklausė Rein-

1 pav. Šurfas 3, 1,1 m gylis, 30 cm storio XVII a. kultūrinis sluoksnis iš PV. R. Songailaitės nuotr.

Fig. 1. Test pit 3 at a depth of 1.1 m, with a 17th-century cultural layer measuring 30 cm in thickness, viewed from the SW.

0 3 cm

2 pav. XVII a. žalvarinė segė ir XV a. žalvarinio rakto-pakabučio fragmentas. R. Songailaitės nuotr.

Fig. 2. A 17th-century brooch and a fragment of a 15th-century keyring, both made of copper alloy.

holdui Tyzenhauzui, 1880 m. dvarą paveldėjo jo sesuo Marija Pšezdzeckienė, kuri valdė iki 1940 m.

2023 m. Obelių dvaro sodyboje ištirtas apie 15 m^2 (4 šurfai – 1,5x1,5 m, 2 šurfai – 3x1 m) plotas. Tyrimų tikslas – nustatyti, ar kalvą iš Š ir ŠR juosė griovys, kuris buvo aptiktas 2020–2021 m. kalvos PR pusėje.

Šurfuose 1–3 (1 pav.) fiksuotas 10–40 cm storio archeologinis sluoksnis su pavieniais XVII–XIX a. pradžios radiniais. Šurfe 2 (3x1 m) fiksuotas molingu pilkžemiu užpilto 1,4 m pločio griovio fragmentas, kurio dugnas pasiektas 1,64 m gylyje. PV sienelėje fiksuoti į griovį suversti akmenys. Ant užpilto griovio išlikusios nuardytų pamatų liekanos (keli akmenys) iš kažkurio dvaro pastatų. Panašu, kad pastatas priklausė XIX a. vidurio dvaro kompleksui, kuris šioje vietoje pažymėtas XIX a. planuose. Šurfe 4, tirtame ežero pakrantėje, nuo 1 iki 1,4 m gylio, fiksuotas užpiltinis sluoksnis su XVII a. pavieniais radiniais, giliau prasideda dumblingas sluoksnis su supuvusios medienos likučiais (krūmų ar medžių). Įžemis pasiektas 1,85–2 m gylyje, nuolydis ŠR–PV kryptimi. Galima teigti, kad iki dabar stovinčio arklidžių pastato (UK 36185) statybos XIX a. pradžios ežero krantas buvo labiau į ŠR pusę, nes šiuo metu stovintis pastatas būtų skalaujamas ežero. Tikriausiai, kai vietoj vandens malūno ežero ŠV pusėje 1840 m. buvo pastatytas iki šių dienų išlikęs malūnas, tuomet pasikeitė ežero vandens lygis. Pakrantė buvo užpilama galbūt XIX a. viduryje, kai buvo ruošiamasi statyti iki šiol išlikusius dvaro pastatus: arklidės pastatą ir kumetyną, buvusį arčiau dabartinės J. Vienožinskio g.

Kad ežero kranto linija keitėsi, rodo šurfe 5 aptikti kalvos šlaitą tvirtinusios molio su akmenimis 1,5x1,1 m dydžio struktūros fragmentas su išorinėje pusėje sudegusios ir sunykusios medienos fragmentais.

Šurfe 6 kultūrinio sluoksnio neaptikta, 90 cm gylyje pasiektas įžemis, priemolio sluoksnis. Iš supiltinės žemės besisunkiantis mazutuotas vanduo rodo, kad šioje vietoje XX a. II pusėje stovėjusios kuro cisternos ar buvo technikos remonto dirbtuvės.

Metalo ieškikliais 3,5 ha dydžio teritorijoje rasta 130 dirbinių. Tyrimų metu rastos 74 monetos: XVII a. – 4, XVIII a. – 2, Rusijos imperijos XIX a. – 5 ir 1900–1914 m. – 2, Vokietijos pfenigai – 2, 1925 m. Lietuvos Respublikos 10 centų – 1, TSRS 1928–1947 m. – 5 ir iki 1961 m. – 7, po 1961 m. pinigų reformos – 19, Lietuvos Respublikos 1991 m. centai – 21 bei 1997–2000 m. litų ir centų – 11. XVI–XVIII a. buvusiame dvaro kieme rastos Anos Ivanovnos 1737 m. denga, Jelizavetos 1751 m. denga, o šiuo metu saugomo kumetyno aplinkoje rasta daugiausia tarybinių monetų ir 1991 m. lietuviškų centų. Šiame pastate tarybiniu laikotarpiu buvo kontora ir šokių aikštelė, o nepriklausomybės pradžioje – parduotuvė. Tarp radinių reikėtų išskirti XV a. žalvarinio rakto-pakabučio fragmentą, aptiktą šurfo 3 aplinkoje, o arčiau Rokiškio g. – XVII a. žalvarinę žiedinę segę (2,2 cm skersmens) (2 pav.).

The Obeliai Manor Site

In 2023, exploratory excavation and a metal-detector survey were carried out at the site of Obeliai Manor, encompassing 3.5 ha (Rokiškis district, NE Lithuania). The excavation explored a 15 m^2 area. Test pits 1–3 (Fig. 1) revealed archaeological deposits of 10–40 cm in depth, containing finds from the 17th to the early 19th centuries. Test pit 4 yielded new information regarding the changing shoreline of Lake Obeliai. A watermill stood on the NW side of the lake in the second half of the 16th century. In the 19th century, the shoreline was altered to accommodate new buildings on the farm side of the manor grounds. Metal detectors were utilised to survey 3.5 ha of manor grounds, which yielded around 130 artefacts: 18th-century Russian dengas, 19th-century kopeks, USSR kopeks, and Lithuanian cents minted in 1991. Notable finds include a copper alloy brooch (16th–17th century) and a keyring fragment (15th century; Fig. 2).

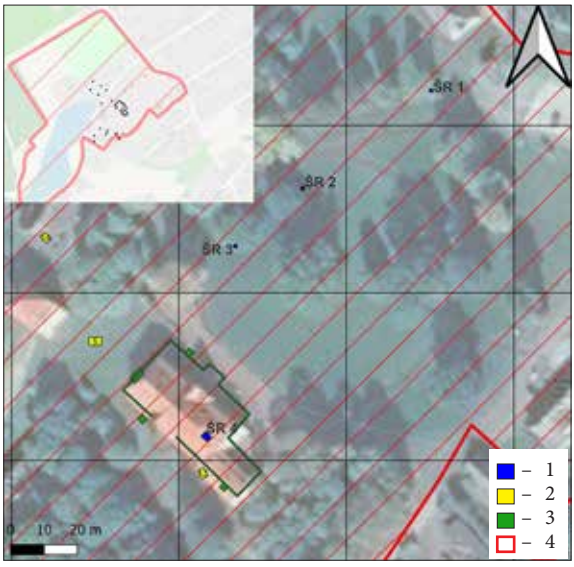

1 pav. Tyrimų situacinis planas: 1 – 2023 m. tyrimai; 2 – 2021 m. K. Duderio tyrimai; 3 – 2006 m. I. Vaškevičiūtės ir B. Dakanio tyrimai; 4 – Kelmės dvaro sodyba (UK 193). J. Sadausko brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – 2023 excavation area; 2 – excavation by K. Duderis in 2021; 3 – excavation by I. Vaškevičiūtė and B. Dakanis in 2006; 4 – Kelmė Manor house (UK 193).

Pavel Vutkin, Jurgis Sadauskas

Kelmės dvaro sodyba

2023 m. Kelmės mieste, Dvaro g. 15, planuota įrengti naujas buitinių nuotekų, elektros, ryšių trasas ir įgilinti rūsį pastato viduje. Aptariama vieta patenka į saugomą Kelmės dvaro sodybos (UK 193) teritoriją, todėl už rangos darbus atsakinga įmonė UAB „Telšių meistras“ inicijavo archeologinius tyrimus. Atsižvelgiant į tai, jog anksčiau archeologiniai tyrimai projektuojamų trasų vietoje vykdyti tik fragmentiškai, pasirinktas archeologinių tyrimų pobūdis – žvalgomieji tyrimai. Jų metu ištirti 3 1x1 m dydžio ir vienas 2,5x2 m dydžio šurfai, bendras 8 m^2 plotas. Iki įžemio ištirtas apie 4 m^2 plotas (1 pav.).

Aptariamos vietos aplinkoje anksčiau archeologinius tyrimus vykdė 1999 m. S. Sarcevičius (*ATL 1998 ir 1999 metais*, 2000, p. 382–383), 2006 m. – I. Vaškevičiūtė ir B. Dakanis (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 228–230), 2011 m. – E. Vasiliauskas (*ATL 2011 metais*, 2012, p. 636), 2015 m. – V. Ostašenkovienė (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 703), 2018 m. – G. Piličiauskienė (*ATL 2018 metais*, 2019, p. 639), 2021 m. – J. Sadauskas (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 605) ir K. Duderis (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 190–192). Informatyviausi 2006 m. I. Vaškevičiūtės ir B. Dakanio tyrimai, kurių metu iki 0,9–1,5 m gylio fiksuotas kultūrinis sluoksnis su XVI a. pabaiga–XX a. I puse datuojamais